

Koit Kaskel, Eesti lennuakadeemia rektor, rakenduskõrgkoolide rektorite nõukogu esimees (Õpetajate Leht)
Tuleb alustada debatti kõrghariduse rahastamise sidumiseks (indekseerimiseks)
SKT-ga vähemalt eeskujuriikidega lähedases määras.

Eesti Päevaleht, teisipäev, 14. detsember 2021, toimetaja: Helve Laasik, tel 680 4400, e-post: arvamus@epi.ee

Kai Ilp, senioriorde treener (Eesti Naine)
Igal eal on omad mänguasjad. Pärast
50. sünnipäeva võiksid need olla hantlid.

3

del uue piiskopi Lihulasse. Kuid enne kui sellesse ametisse määratud Hermann, Riia piiskopi Alberti vend, kohale jõudis, oli linnuse hoiwanud Linköpingi piiskop koos Rootsi kuningaga.

Rootslased jõudsid ette

Rootslased saabusid Lihulasse kokkuleppel Ridala vanematega. Nad olid ka esimesed, kes Läänemaal kirikuid ehitama hakkasid, kuid nad tegid seda maakonnas, mitte Lihulas.

Muide, paar aastat varem olid ümberkaudsete kihelkondade vanemad tulnud ise riialaste vägede juurde, kes seisd Hanila kihelkonnas, ja ristiusu vastu võtnud, kuid kirikute ehitust ei toimu- nud ja mingit laiemat ristimisaktsiooni samuti mitte.

Seega, Lihula kanti ei ole alustatud, kuigi Lihulaga on seotud kolm piiskoppi.

Kuidas seda fakti siis tõlgendada? Kõik sõltub sellest, kas me vaatame Väinamere piirkonnale Riia või Gotlandi (Visby) poolt. Võimalik, et Visbyst taheti teha piiskopkonna keskust – vähemalt on Rootsi uurijad esitanud sellise küsimuse. Teisisõnu, tegu oli „sakslaste“ konkurentidega.

Kui 1211. aastal oli Riias kolm puukirikut, siis Visbys üle kümne ja kõik kivist. Kirikute arv, nende asetus linnaruumis ja pühakute nimed aseta- vad Visby kõrvuti selliste piiskoplinnadega nagu Lund ja Schleswig. Visby arvestas linnaks on otse-

selt seotud idaeakspansiooniga, mistõttu pildil huviorbiidis olema Lääne-Eesti ja saared. Juba geograafilise läheduse tõttu ei saanud Gotlandi saare sündmused jäta Väinamere regioonile mõju avaldama. Ent Eesti ajalookirjutuses seda Läänemere kaubanduskeskust ja mõjukat kristlikku kantsi ei eksisteeri.

Lihula muinasajal

Lihula muinaslinnuses on dateeritud 11.–12. sajandisse, s.o aega, mil Visbyst ja Sigtunast said venekaubanduse keskused.

Kas see on juhus, et linnus, mis jääb Väinamerd läbiiva kaubatee äärde, ker- kib esile just sel perioodil? Pigem vastu- pidi – Lihulal pidi selles võrgustikus ole- ma oma osa. Enamik neist kaupmeestest olid aga rooma- või kreekatatoliku usku.

Kui Lihula oleks olnud kristlik kau- bitsemiskoht, muutuks ka piiskopi just sellesse keskusse määramine mõisteta- vaks. Skandinaavia ajalookirjutuse kon- tekstis oleks selline sündmusel ahel nor- maalsus, meie ajalookirjutuse kontekstis pigem ebanormaalsus. Seega oleme taga- si vaatenurga juures.

Aga uut vaadet on vaja. Nagu ütles ka professor Heiki Valk 27. novembril Theatrumi saalis peetud ajalookonverent- sil: muinaslinnuste leiumaterjal ei mahu enam ammu üldtuntud ajalookäsitluse raamidesse. Loodetavasti toovad kaikas- olevad ja uued uuringud siia selgust.

Artikkel tugineb 27. novembril Theatrumi saalis peetud ajalookonverentis „Omal maal, omal moel: uusi arusaamu keskja algusest Eestis“ ettekandele. Teadusartikli versiooni on võimalik lugeda 2022. a kevadel ilmuvast kogumikust „Vana-Läänemaa ajaloo radadel“.

Samas sarjas: „Saksa aadlikud ülistasid äkitselt muinaseestlaste vägevust. Miks?“ (Kristjan Oad, EPL 1.12)

INTERVJU

Lääs lunastab oma patte

Taavi Minnik

toimetaja

USA islami ja Lähis-Ida ekspert Daniel Pipes hoiatab, et integrat- sioon võib luhtuda.

■ Saksa poliitik Thilo Sarrazin on kirjutanud, et moslemid ja aafrika- sed tulevad sedavõrd erinevast kul- tuuriruumist, et nad ei suuda lääne ühis- konda integreeruda. Mida teie arvate? See, millest ta kirjutab, on vaid osa probleemist. Probleemi teine pool on see, et paljud migrandid, eriti need, kes tule- vad islamimaadest, eelistavad oma tradit- sioonilist eluviisi ja kultuuri lääne omale.

■ Kas ajakirjanikud ja aktivistid üritä- vad tahtlikult vett segada, kui nad väidi- vad mõistet „ebaseaduslikud sisseerän- dajad“ ja kasutavad selle asemel nimetu- si „pagulased“, „varjupaigataotlejad“ ja „dokumentidega immigrandid“? Kui jah, siis miks?

Jah, see on sel- lesama eelmai- nitud probleemi osa. Vasakpool- sed püüavad peh- mendada vastusei- su, mida ühiskond tunneb kutsuma- ta, soovimatute ja ebaseaduslike mig- rantide vastu, kes tungivad üle piiri- de. Seda tehakse sõnavaraga mani- puleerides, muutes illegaali kellekski, kellele avalikkus peab kaasa tundma, ning selle kaudu kange- lasteks ja ohvriteks. Eliiti on see peaaegu kõikjal veennud, kuid kõiki teisi vähem.

■ Miks on islami vaimulike mõju teise ja kolmanda põlve immigrantide hulgas ko- hati suurem kui nende seas, kes immi- grantidena riiki saabusid? Põlvkond, kes saabus umbes enne 1990. aastat, tundis tavaliselt tänuikkust selle eest, et nad vastu võeti ja tööd leidsid, ning keskendus seega praktilistele asja- dele. Nende läänese sündinud lapsed ja lapselapsed ei väljenda peaaegu mingit tänuikkust, vaid kipuvad tundma paha- meelt. Islamistlik ideoloogia õigustab ja suurendab seda pahameelt veelgi.

■ Mida arvate prantslase Renaud Cam- usi vandenõuteooriast, nagu asenda- takš praegu läänemaade elanikku mu- jalt pärit inimestega? Vasakpoolsed nimetavad tema teooriat tavaliselt „valge ülemvõimu väljendu- seks“, kuid see väljendab üksnes tervet mõistust. Näen, et lääne eliit soovib lee- vendada oma süütunnet moslemite ja aaf- riklaste kaasamisega. Kuidas saaks pare- mini heastada lääne kolme suurt pattu: rassismi, fašismi ja imperialismi? ●

LOE PIKEMALT: EPL.EE/ARVAMUS

MÕÕDETAV tulemus on ikka käive ja kasum

Elektriturg karjub: aitab ettevõtlusest riigifirmades!

Janar Siniväli

turundaja

Minu kõige esimene töökoht oli üks praegugi edukalt tegutsev riigi- le kuuluv ettevõtte, milles käi- sin kooli suvevaheajadel abiks. Oli 1995. aasta ja selliste riiklikult olulist teenust pakkuvate asutus- te formaat oligi riigiettevõtte (RE). Ent mõned suved hiljem säras töölepingul sama asutuse nimes hoopis aktsiaselts (AS). Mõistan, miks olid seesugused lük- ked tookord vajalikud, kuid see eesmärk on juba ammu täidetud ja isegi praegu- ne elektririik karjub vajaduse järele riigiettevõtte formaat tagasi tuua.

Eesmärk, miks 1990. aastatel tehti riigifirmad kuni jaoskonnastidendi välja hoogitöö korras firmadeks, oli iseenesest väga õige: riiklikult majandamisest tuli välja peksta nõukogudeaegne mentaliteet ning sellega paratamatult kaasnenud kor- ralagedus ja vaesus. Tänu sellele, et asu- tused pandi oma rahavõrgude eest vas- tutama, osutus Eestis võimalikuks stra- teegiliselt oluliste teenuste arendamises vabale maailmale kiirkorras järele jõuda.

Nüüdseks on see riigi tiiva all ettevõt- luse mängimine ammandunud. Asi on selles, et kui riigiasutustest tehti tavalised äriühingud, siis nende tegevuse eesmärk jäi üpris skisofreeniliseks ja on seda siiani. Loosungites kõlab küll mingi missioon tagada elutähtis teenus mõistlike tingi- mustega, ometi on ainus mõõdetav tule- mus ikka käive ja kasum nagu tavalisel erafirmal. Ja see teenus, milleks see asu- tus on ellu kutsunud, jääb teisejärguliseks.

Kuigi riik on üldse kehv ärimees, pea- vad elutähtsad teenused riiklikult taga- tud olema, sest see tegevus lihtsalt ei toi- mi turuloogika järgi nagu eraettevõtlus.

Mille poolest erineb riigiettevõtte tava- lisest ettevõtte? Just selle missiooni poo- lest. Kui tavettevõtte saab enda kahjumli-

Elutähtsad te- nused peavad ikkagi riiklikult tagatud olema, sest see tege- vus lihtsalt ei toimi turuloogi- ka järgi.

kud osakonnad sulgeda ja missiooniteks- ti kodulehel osavalt ümber sõnastada, siis riikliku ettevõtte peamine eesmärk on ikkagi päriselt tagada riigi elanikele elutähtis teenus mõistlike tingimustega.

Energiatootmise kehtiv loosung on see, et teeme aga rohkem tuuleparke. Roheline ja odav energia on muidugi hea, aga mida teha siis, kui tuul ei puhu? Mida rohkem me propageerime rohelist ja juhitamatut energiat, seda suurema osa need headel päevaldel meie energiavaja- dusest täidavad ja... seda rohkem kao- tab atraktiivsus juhitava energia tootmi- ne. Kui taastuvenergia peaks mingi ime läbi isegi saavutama selle võimsuse, mille- ga Eesti vajaduse ära katab, ja „rāpased“ elektrijaamad jäävad üksnes varuks, siis kes peaks olema huvitatud nende varu- elektrijaamade arendamisest ja töökorras hoidmisest? Need, kes on ettevõtlusega tegelenud, teavad, et keegi ei taha olla see turuosaline, kelle poole pöördutak- se ainult tippaajal häda sunnil.

Ka välisrurule ei maksa loota

P alju on kõlanud mõte, et teeme aga endale tuulepargid ja nendel päeva- del, kui tuul ei puhu, ostame elektr- i välismaalt. Kui 1990-ndatel elasi- me teadmises, et raha eest saab peaaegu kõike, siis nüüdseks on paljud toonased reeglid kehtivuse kaotanud.

Ka Eesti ei saa oma energiapuule- kut rajada lootusele, et kui omal pole, siis küll välismaalt saab. Lahenduseks on esiteks kasutada põlevkivi nii kaua, kui seda jätkub, ja selle aja seps panna püsti ka omaenda pisikesed tuumajaa- mad, kui ainult leiaks tagahoovi, millesse need lubatakse paigutada. Ent roheener- giat tuleks arendada just kodumajapida- miste võttes, et kõik munad poleks riik- likus korvis, vaid ka eratarbijad saaksid mingis piiris sõltumatult tegutseda. Eel- kõige tuleks töötada energia salvestusteh- noloogiate kallal. Kuni akusid pole, saa- vad ka eramajade päikesepargid toimida ainult tänu sellele, et on olemas fossiil- ne juhitav elektrijaam, kes oma võimsu- se jooksvalt nende paneelide võrra väik- semaks saab keerata. ●

LOE PIKEMALT: EPL.EE/ARVAMUS

PÄEVA ARVUD

1686

koroona omikrontüve kandjat, seal- hulgas 26 Eestis, oli eilse seisuga tuvastatud Euroopa majanduspiir- konna riikides. Päevaga lisandus juhtumeid 920. Haiguste ennetamise ja tõrje Euroopa keskuste teatel on kõik juhtumid, mille kohta on saada- val raskuse info, olnud asümptoma- tilised või kerged. Seni pole teada ühtki omikrontüvega seotud surma.

3,2% ehk 1959

oli vabasid ametikohti kolmanda kvartali seisuga hariduse valdkonnas statistika- ameti andmetel. Suurem oli esimene näit ainult info ja side valdkonnas (3,5%, 904), kõigi tegevusalade keskmine oli 1,9% ja 11 518. Kas haridussektori puhul on asi paljuski palgas? Haridusvaldkonna keskmine brutopalk oli 1363, kõigi tege- vusalade keskmine 1553 ning info ja side oma 2878 eurot.